

Patricia Gabancho: 'Després de Colom, desmuntem Leonardo'

Autor: Patricia Gabancho

Data de publicació: 21-07-2014

Patricia Gabancho reconeix la tasca minuciosa d'en Jordi Bilbeny al voltant de la censura històrica i la compara amb la restauració d'una pintura repintada. L'escriptora, que d'entrada es declara escèptica, identifica l'existència d'unes pautes censors que evidencien l'espoli històric, i ens convida a no tancar la porta al dubte i a seguir fent-nos 'bones preguntes', no fos cas que això pogués acabar canviant precisament, la història

Jordi Bilbeny està acostumat que, per comptes de considerar-lo un savi, la gent el prengui per boig. És el preu de caminar contra-corrent i sense l'aval de l'acadèmia, que representa el pensament convencional i acceptat. Aquest historiador que va per lliure s'ha especialitzat en un tema clau: la censura. Com, al voltant del segle XVI, però també abans i no cal dir després, es construeix una poderosa maquinària estatal que manipula la història per fer veure el que no és. Ni és una operació difícil ni és perfecta. En primera instància, els documents que s'han de reescriure per colar bou per bèstia grossa són relativament pocs (i controlats) però, en segon lloc, moltes mans tocant moltes pàgines fan que s'hi colen incongruències, errors, reiteracions i en definitiva, pistes. Doncs Bilbeny i un equip de col.laboradors més o menys espontanis s'han especialitzat a llegir amb lupa els documents –ara esdevinguts palimpsests—per saber què hi ha a sota. Com qui restaura una pintura repintada.

Servidora és de naturalesa escèptica però amb el temps i les converses he après a aplicar la suspicàcia a la versió oficial i no pas a les hipòtesis plantejades per l'Institut de Nova Història. És que hi ha unes pautes que estintolen aquestes suspicàcies. Per exemple, que un dels territoris “espoliats” –espoliat de la seva pròpia història—sigui la Corona d'Aragó; per exemple, que molts personatges clau de la història espanyola, i no només espanyola, siguin esmunyedissos, amb biografies trontollants i amb incongruències flagrants que, a sobre, es repeteixen. Ja ho hem dit: són pautes. Si tot plegat fos cert, tindríem una gent treballant de forma sistemàtica amb un patró: uns funcionaris amb instruccions. Doncs bé: avui ja és francament acceptada la teoria que Cristòfor Colom no era un genovès sense alçurnia de cap mena sinó un noble català, un príncep de Catalunya, Joan Colom. La pertinença catalana –és a dir, de

la Corona catalano-aragonesa—de la personalitat de Colom té una lògica difícil de contestar quan es ressegueixen indicis, rastres, traces, fets, documents, paraules, signatures i, sobretot, trajectòria. La cosa comença amb una bona pregunta: ¿pot un individu foraster, pobre, sense noblesa de cap mena, i en aquell temps!, arribar a la Cort i obtenir privilegis, complicitat, suport, etc., d'una “potència” que a sobre no tenia experiència en mar, com és Castella?

Les bones preguntes duen a les bones respostes. Però deixem Colom. El que fan Bilbeny & co és continuar interrogant la història, buscant altres biografies sospitoses, perquè si has començat una operació d'aquesta envergadura —com és canviar el signe de la descoberta d'Amèrica—, oi que la lògica és tirar endavant i continuar amb el joc? Doncs saltant de figura en figura, el grup d'historiadors planteja dubtes sobre el segle d'or espanyol (Cervantes, Santa Teresa...), sobre algunes figures universals també sense identitat clara (Erasmus de Rotterdam) fins arribar, ara mateix, al Renaixement “italià”, és a dir, a Leonardo da Vinci, i no només, adverteixo. Clar, parlar d'Itàlia és recordar que “allò”, una bona part, era el Regne de Nàpols, que arribava a les envistes de Roma, és a dir, del Vaticà. Regne de Nàpols i corona d'Aragó és tot u fins que Felip V fa fer saltar l'invent pels aires, però això és una altra història.

Llavors arribem al que Jordi Bilbeny anomena, amb un somrís murri, “el triangle de les Bermudes”, compost per Madrid, París i el Vaticà. Què hi ha al mig? Catalunya. Una Catalunya que en la teoria oficial no té Renaixement —sí els prolegòmens, precisament de la mà del rei Magnànim—i encara una sobtada decadència, no només econòmica i política, sinó també de creativitat. Per dir-ho curt, passem del Tirant i Ausiàs al no res en dos dies. Si a això sumem que Leonardo torna a ser un pagesot humil, fill il·legítim, criat entre vaques en un llogarret perdut, per saltar immediatament a tocar el poder més poderós; que a Itàlia també hi ha una disputa històrica entre el nord i el sud, que afavoreix en definitiva Florència; que existeixen els papa Borgia / Borja, que no han pogut ser esborrats però sí bescantats amb tota mena de llegendes; que Leonardo és també heterodox, i reivindicat pels esoterismes diversos; que l'extensa casa reial catalana no s'extingeix de cop, sinó que s'escampa pels regnes... en fi, si anem sumant peces, resulta que ens podem qüestionar si Leonardo no tenia lligams amb aquesta (esdevinguda) fantasmagòrica casa reial catalana.

Això ens duu a replantejar qui és la Monna Lisa, qui és Leonardo, quin és el paisatge que emmarca moltes de les seves pintures, per què té els coneixements que té en totes les matèries decisives de la ciència del moment i tantes altres coses. Si en voleu fer un tast, perquè us agraden les preguntes, ara mateix hi ha a les pantalles un documental de factura impecable, “Desmuntant Leonardo”, que planteja tots aquests interrogants, en contesta alguns i deixa per una futura segona part el fet de desvelar la identitat definitiva del geni. Us puc donar fe que tantes preguntes maregen i al final surts del cinema preguntant “i si fos...?”. Doncs a vegades un bon “isifos” canvia la història. Literalment. Us atreviu a jugar-hi?

Patricia Gabancho

article publicat al NÚVOL, diari digital de cultura

<http://www.nuvol.com/opinio/despres-de-colom-desmuntem-leonardo/>